

УДК 378:37.011.3–051:811.111:81'34
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/32.214671>

Наталія ОСЬКІНА,
orcid.org/0000-0001-5764-2600
кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри західних і східних мов та методики їх навчання
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
(Одеса, Україна) natalyaoskina1980@gmail.com

СТРУКТУРА КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ СТИЛІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ-СИНОЛОГІВ

У статті зазначено, що метою мовної освіти майбутніх філологів-синологів є формування у них лінгвістичної (китайськомовної) компетентності, вагомим складником якої є стилістична компетентність. Недостатня дослідженість стилістичної компетентності майбутніх філологів-синологів зумовила науковий інтерес до цієї проблеми.

Попередні дослідження наукових педагогічних, методичних і психологічних джерел визначили стилістичну компетентність майбутніх учителів китайської мови як інтегративну здатність особистості використовувати мовні та мовленнєві засоби китайської мови відповідно до мети, умов, культурологічних особливостей комунікативної ситуації; використовувати набуті знання, навички й уміння зі стилістики китайської мови у власній професійно-педагогічній діяльності, а також здійснювати науково-дослідницьку пошукову роботу.

Послугуючись специфікою визначення компетентностей у межах проекту «Тьюнінг», було визначено такі структурні компоненти стилістичної китайськомовної компетентності майбутніх філологів-синологів: когнітивний, мотиваційний, міжособистісний, діяльнісний.

Було встановлено, що когнітивний компонент стилістичної китайськомовної компетентності передбачає усвідомлене опанування й осмислення теоретичних знань зі стилістики китайської мови, потребу повсякчасного їх поповнення, здатність активно засвоювати стилістичні поняття й категорії та розуміти їх. Структура когнітивного компонента стилістичної китайськомовної компетентності включає знання стилістичної термінології китайської мови, стилістичної теорії китайської мови (стилістичної лексикології, стилістичного синтаксису, ритмічної структури мови, системи функціональних стилів), а також навички та вміння використання перелічених знань у різних комунікативних ситуаціях, у професійній діяльності, з метою професійного розвитку та самовдосконалення.

Ключові слова: стилістична компетентність, когнітивний компонент, китайськомовна компетентність, філологи-синологи.

Nataliia OSKINA,
orcid.org/0000-0001-5764-2600
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Western and Oriental Languages and Methods of Their Teaching
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky
(Odesa, Ukraine) natalyaoskina1980@gmail.com

STRUCTURE OF THE COGNITIVE COMPONENT OF STYLISTIC COMPETENCE OF FUTURE PHILOLOGISTS-SINOLOGISTS

The article states that the purpose of language education of future philologists-sinologists now is the formation of their linguistic (Chinese-speaking) competence, an important component of which is stylistic competence. Insufficient research on the stylistic competence of future philologists-sinologists led to scientific interest in this problem.

As a result of preliminary research of scientific pedagogical, methodological and psychological sources, the stylistic competence of future Chinese teachers was determined as the integrative ability of a person to use language and speech means of Chinese, according to the purpose, conditions, culturological features of the communicative situation; to use the acquired Chinese stylistics knowledge, skills and abilities in their own professional and pedagogical activities, as well as to carry out research work.

As a result of the research, as well as using the specifics of defining competencies within the Tuning project, the following structural components of Chinese-speaking stylistic competence of future philologists-sinologists were identified: cognitive, motivational, interpersonal, activity.

It was found that the cognitive component of Chinese-speaking stylistic competence involves conscious mastery and understanding of theoretical knowledge of Chinese stylistics and the need for their constant replenishment, the ability to actively learn stylistic concepts and categories and understand them. The structure of the cognitive component

of Chinese-speaking stylistic competence includes knowledge of the Chinese language stylistic terminology, the Chinese language stylistic theory (stylistic lexicology, stylistic syntax, language rhythmic structure, functional styles system), as well as skills and abilities to use this knowledge in various communication situations, for the purpose of professional development and self-improvement.

Key words: *stylistic competence, cognitive component, Chinese-speaking competence, philologists-sinologists.*

Постановка проблеми. Продовження процесу глобального поширення ринкових відносин і динамічний розвиток у сфері міжкультурних взаємин народів зумовили розширення політичних, економічних і культурних зв'язків України на початку XXI ст., що, у свою чергу, призвело до чітко окресленої інтеркультурної спрямованості сучасної мовної освіти. Одночасно українська вища освіта активно переорієнтовується на студентоцентризований підхід до організації освітнього процесу відповідно до «Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти». Одним із ключових понять у документах європейського простору вищої освіти, представлених у межах програми Erasmus+, є компетентність (загальні та фахові) та відповідні їй результати навчання. У контексті підготовки майбутніх філологів-синологів метою мовної освіти є формування у них лінгвістичної (китайськомовної) компетентності, вагомим складником якої є стилістична компетентність.

Аналіз досліджень. Вітчизняні науковці присвятили свої праці вивченню певних аспектів стилістичної компетентності, зокрема стилістичної компетентності школярів різного вікового діапазону (С. Глушчук, І. Кучеренко, І. Нагрибельна), студентів-філологів (О. Вовк, Л. Кантейкіна, І. Каменська, Ю. Слободська, А. Попович). Серед зарубіжних (китайських) дослідників виявлена невелика кількість праць, присвячених формуванню китайськомовної стилістичної компетентності (Zhou Yun, Zhang Yong-qin, Zhang Jing). Такий стан дослідженості стилістичної компетентності, зокрема майбутніх філологів-синологів, зумовив науковий інтерес до цієї проблеми.

Використання різних визначень, таких як стилістична компетентність / компетенція, лінгвістична стилістична компетенція, дискурсивно-стилістичний складник лінгвістичної компетенції, лінгвістична компетенція, комунікативно-стилістична компетенція тощо, а також певна «розмитість» тлумачень демонструє певну неузгодженість серед дослідників щодо того, чи виділяти означену компетенцію / компетентність в окрему самостійну категорію, чи розглядати її як частину, наприклад, комунікативної / мовнокомунікативної компетентності (Попович, 2019: 241).

Можна виокремити такі погляди на стилістичну компетентність:

- як на здатність будувати висловлювання за природних умов комунікації відповідно до конкретної ситуації (Фаєнова, 1991: 60);
- як на складову частину комунікативної компетентності, яка є інтегративною якістю особистості, обізнаної у мовних нормах, функціональних стилях, засобах побудови різножанрових висловлювань тощо (Кантейкіна, 2011);
- як інтегративний компонент філологічної компетентності майбутнього вчителя мови (Каменська, 2013: 60);
- як інтегративну ознаку особистості, «котра обізнана в зображувально-виразних засобах мови, принципах найбільш доцільного їх відбору й використання у конкретних мовленнєвих ситуаціях» (Фаєнова, 1991: 85) тощо.

Згідно із «Методичними рекомендаціями для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання» кожен профіль програми базується на наборі ключових компетентностей, які повинна розвинути особа, що навчається, в рамках освітньої програми. У цих методичних рекомендаціях визначення терміна «компетентність» включає увесь спектр здатностей і можливостей, починаючи від чисто теоретичних / методологічних аж до практичних знань та умінь. Можна зробити висновок, що підготовка філолога-синолога, тобто особи, котра навчається за освітньою програмою «Середня освіта (Мова і література (китайська))», вимагає опанування певних компетентностей у достатньо широкому їх розумінні.

Зокрема, для опанування стилістичною компетентністю «студент повинен володіти достатнім рівнем сформованості лінгвістичної компетенції взагалі, а саме: фонологічної, тобто знання та вміння сприймати і породжувати звуки і користуватися інтонацією; орфографічної, тобто знання і вміння сприймати та породжувати звуковий склад слова на листі; лексичної, тобто знання та вміння використовувати мовні одиниці; семантичної, тобто усвідомлене вживання слова в потрібному значенні; граматичної, тобто знання і вміння використовувати граматичні ресурси мови; а також вміння в 4-х видах мовленнєвої

діяльності: вміння аудіювання, говоріння, читання і письма» (Слободська, 2011: 170). Також стилістична компетентність «передбачає знання основних одиниць і рівнів мови, лінгвістичної термінології та основних лінгвістичних теорій, а також уміння знаходити і визначати зв'язки між стилістикою та іншими лінгвістичними дисциплінами» (Слободська, 2011: 170).

Беручи до уваги все вказане вище, зазначимо, що це дослідження оперує поняттям «компетентність», незважаючи на те, що в цитатах зустрічається поняття «компетенція», і розглядає стилістичну компетентність як аспект більш широкого поняття «лінгвістична компетентність» майбутніх учителів китайської мови та літератури.

Мета статті полягає у визначенні структури когнітивного компоненту стилістичної компетентності майбутній філологів-синологів.

Досягнення мети потребує вирішення таких завдань:

1) визначити поняття «стилістична компетентність»;

2) виокремити структурні компоненти стилістичної китайськомовної компетентності;

3) визначити структуру когнітивного компоненту стилістичної китайськомовної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Попереднє дослідження наукових педагогічних, методичних і психологічних джерел дозволило «обґрунтувати стилістичну компетентність майбутніх учителів китайської мови як інтегративну здатність особистості використовувати мовні та мовленнєві засоби китайської мови відповідно до мети, умов, культурологічних особливостей комунікативної ситуації; використовувати набуті знання, навички й уміння зі стилістики китайської мови у власній професійно-педагогічній діяльності, а також здійснювати науково-дослідницьку пошукову роботу» (Оськіна, 2020: 59).

Також означене дослідження дозволило зробити висновок, що немає єдиного підходу до структурування стилістичної компетентності. Так, деякі дослідники погоджуються, що стилістична компетенція / компетентність є складником комунікативної (Лінникова, 1995; Корякіна, 2008; Кантейкіна, 2011), але розходяться у думках щодо компонентів / складників стилістичної компетентності. Ці дослідники виокремлюють такі компоненти / складники: лінгвістичний, мовний, мовленнєвий, етнокультурознавчий (Лінникова, 1995); когнітивний, інтерпретувальну здібність, особистісно-смісловий, регуляторний, досвід діяльності, індикатори з перевірки сфор-

мованості компетенції (Корякіна, 2008); мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-практичний, комунікативно-мовленнєвий (Кантейкіна, 2011). Існує також наукове обґрунтування цільового, мотиваційно-ціннісного, інструментального, особистісного компонентів стилістичної компетентності (Слободська, 2014). Незважаючи на розбіжності, бачимо згоду щодо когнітивного, мотиваційного / мотиваційно-ціннісного й особистісно-сміслового / особистісного компонентів стилістичної компетентності.

У визначенні, запропонованому в рамках проекту «Тьюнінг», компетентності є динамічним поєднанням когнітивних і метакогнітивних навичок, демонстрацією знань і розуміння, міжособистісних, інтелектуальних і практичних навичок, етичних цінностей. Бачимо певну відповідність щодо присутності когнітивного компоненту у загальному визначенні поняття «компетентність» та у виокремленні когнітивного компоненту у стилістичній компетентності.

Розглянуті дослідження, а також специфіка визначення компетентностей у межах проекту «Тьюнінг» дозволили визначити такі структурні компоненти стилістичної китайськомовної компетентності: когнітивний, мотиваційний, міжособистісний, діяльнісний.

Якщо говорити про когнітивний аспект у навчанні іноземної мови, то він пов'язаний із такими категоріями, як знання, мислення і процеси розуміння, задіяні під час навчання іноземної мови. Когнітивний компонент розглядається як готовність до комунікативної та розумової діяльності, спрямованої на оволодіння змістовним предметом спілкування (Гальскова, Гез, 2004: 109).

Зокрема, когнітивний компонент стилістичної компетентності визначають як знаннєвий – той, що передбачає усвідомлене опанування й осмислення теоретичних знань зі стилістики й потребу повсякчасного їх поповнення, здатність активно засвоювати стилістичні поняття і категорії та розуміти їх (Попович, 2019: 243).

Існують дослідження, в яких розглядається так званий «інструментальний» компонент стилістичної компетентності (Слободська, 2014), що передбачає знання, навички і вміння в галузі стилістики, граматики, лексикології, необхідні для вирішення типових професійних завдань. Це узгоджується із нашим визначенням стилістичної компетентності «як інтегративної здатності особистості використовувати мовні та мовленнєві засоби китайської мови» та є метакогнітивним компонентом стилістичної компетентності.

Структура когнітивного компонента стилістичної китайськомовної компетентності включає знання стилістичної термінології китайської мови, стилістичної теорії китайської мови (стилістичної лексикології, стилістичного синтаксису, ритмічної структури мови, системи функціональних стилів), а також навички та вміння використання перелічених знань у різних комунікативних ситуаціях, у професійній діяльності, з метою професійного розвитку та самовдосконалення.

Склалася думка, що формування стилістичної компетентності відбувається на трьох рівнях: предметному, міждисциплінарному, професійному (Слободська, 2014). У контексті дослідження стилістичної китайськомовної компетентності це відображається таким чином:

– на предметному рівні відбувається формування у свідомості студентів-китаїстів уявлення про китайську мову як цілісну систему, яка складається з мовних і мовленнєвих елементів, у межах китайськомовних навчальних дисциплін (практичної фонетики, практичної граматики, практичного курсу китайської мови, теоретичних засад китайськомовного спілкування);

– на міждисциплінарному рівні відбувається поглиблене осмислення і систематизація знань і вмінь, сформованих на заняттях із теорії китайської мови, на заняттях з інших навчальних дисциплін у межах мовних, гуманітарних та інформаційних дисциплін (вступу до мовознавства, теорії міжкультурної комунікації, стилістики української мови, риторики тощо);

– на професійному рівні формується розуміння закономірностей функціонування мовних одиниць, відтворення зразків мовних дій, вибір, варіювання, комбінування мовних зразків і мовних одиниць для вирішення типових професійних завдань у межах спеціальних дисциплін (історії китайської літератури, інтерпретації китайськомовного художнього тексту, ділової китайської

мови, лінгвістичного аналізу китайськомовного художнього тексту).

Стилістична китайськомовна компетентність є важливим аспектом лінгвістичної китайськомовної компетентності майбутніх філологів-синологів, котрі опановують китайську мову у штучному середовищі, де вміння орієнтуватися у всьому різноманітті ситуацій мовного спілкування і відбирати необхідні мовні засоби є особливо необхідним. Здатність володіння різними функціональними стилями китайської мови є одною з основних здібностей, властивих сформованій вторинній мовній особистості. Така особистість долучається до китайської культури, набуває вміння зрозуміти зміст тексту і передати своє враження іншому, внаслідок чого розвиваються навички активного володіння китайською мовою, навички вдумливого читання, художній і естетичний смак, кругозір. У такому разі стилістична китайськомовна компетентність стає частиною загальнокультурної компетентності, яка передбачає підвищення загальної гуманітарної культури особистості.

Висновки. Таким чином, доходимо висновку, що стилістична китайськомовна компетентність є сукупністю чотирьох компонентів: когнітивного, мотиваційного, міжособистісного, діяльнісного.

Когнітивний компонент стилістичної китайськомовної компетентності передбачає усвідомлене опанування й осмислення теоретичних знань зі стилістики китайської мови, потребу повсякчасного їх поповнення, здатність активно засвоювати стилістичні поняття й категорії та розуміти їх. Структура когнітивного компонента стилістичної китайськомовної компетентності включає знання стилістичної термінології китайської мови, стилістичної теорії китайської мови (стилістичної лексикології, стилістичного синтаксису, ритмічної структури мови, системи функціональних стилів), а також навички і вміння використання перелічених знань у різних комунікативних ситуаціях, у професійній діяльності, з метою професійного розвитку та самовдосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання / пер. з англ. Ю. М. Рашкевича. Київ : ТОВ «Поліграф плюс», 2016. 80 с.
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ : ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.
3. Попович А. С. Формування стилістичної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури в закладах вищої освіти. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2019. № 3 (326). С. 240–249.
4. Фаенова М. О. Обучение культуре общения на английском языке. Москва : Высшая школа, 1991. 144 с.
5. Кантейкина Л. В. Педагогические условия формирования у студентов-филологов национального педвуза стилистической компетентности при изучении лингвистических дисциплин. *Вестник Чувашского государственного педагогического университета им. И. Я. Яковлева*. 2011. № 1 (69). Ч. 1. С. 84–88.
6. Kamenskaya I. V. Assessment criteria of future philologists lingua-stylistic competence. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2013. № 2 (6). С. 58–61.

7. Слободская Ю. В. Содержание предметной компетенции по учебной дисциплине «Стилистика английского языка». *Ярославский педагогический вестник. Психолого-педагогические науки*. 2011. № 2. Т. II. С 170–174.
8. Оськіна Н. О. Стилiстична компетентнiсть майбутнiх учителiв китайськoї мови i лiтератури. *Актуальнi проблеми сучаснoї фiлологiї та методики викладання iноземних мов* : збiрник наукових праць / за заг. ред. А. А. Юмрукуз. Одеса : Магiстр, 2020. С. 59–60.
9. Линникова Л. М. Формирование стилистической компетенции студентов национальных групп педвуза в курсе «Современный русский литературный язык» : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва, 1995. 18 с.
10. Корякина А. Н. Педагогические условия формирования стилистической компетенции у старшекласников якутской школы : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Якутск, 2008. URL: <http://www.dslib.net/obw-pedagogika/pedagogicheskie-uslovija-formirovanija-stilisticheskoy-kompeten-cii-u-starsheklassnikov.html>.
11. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика : учебное пособие. Москва : Издательский центр «Академия», 2004. 336 с.
12. Проект Тьюнинг – гармонiзацiя освiтнiх структур в Європi. Внесок унiверситетiв у Болонськiй процес. 2006. URL: https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf.

REFERENCES

1. Metodichni rekomendatsiyi dlya rozroblennya profiliv stupenevykh program, vkladayuchy programni kompetentnosti ta programni rezul'taty navchannya [A Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles]. Kyiv: TOV "Polihraf plyus", 2016. 80 p. [in Ukrainian].
2. Standarty i rekomendatsiyi shhodo zabezpechennya yakosti v Yevropeys'komu prostori vyshchoyi osvity (ESG) [Standards and recommendations for quality assurance in the European Higher Education Area (ESG)]. Kyiv: TOV "TSS", 2015. 32 p. [in Ukrainian].
3. Popovych A. S. Formuvannya stylistychnoy kompetentnosti maybutnikh uchyteliv ukrayins'koyi movy i literatury v zakladakh vyshchoyi osvity [Formation of stylistic competence of future teachers of Ukrainian language and literature in higher education institutions]. *Bulletin of Taras Shevchenko Lviv National University*. 2019. № 3 (326). pp. 240–249. [in Ukrainian]
4. Faenova M. O. Obuchenye kul'ture obshchenyia na anhlyyskom yazyke. [Teaching the culture of communication in English]. Moscow: Vysshaya shkola, 1991. 144 p. [in Russian]
5. Kantekyna L. V. Pedagogicheskiye usloviya formirovaniya u studentov-fylolohov natsional'nogo pedvuza stylistycheskoy kompetentnosti pry yzuchenii linyvystycheskykh dystsyplin. [Pedagogical conditions for the formation of students of philology of the national pedagogical university of stylistic competence in the study of linguistic disciplines] *Bulletin of the Chuvash State Pedagogical University*. 2011. № 1 (69). P. 1. pp. 84–88. [in Russian]
6. Kamenskaya I. B. Assessment criteria of future philologists lingua-stylistic competence. *Bulletin of Alfred Nobel University of Dnepropetrovsk. Series "Pedagogy and Psychology". Pedagogical sciences*. 2013. № 2 (6). pp. 58–61. [in English]
7. Slobodskaya YU. V. Soderzhanye predmetnoy kompetentsyy po uchebnoy dystsypline "Stylistyka anhlyyskoho yazyka". [The content of subject competence in the discipline "Stylistics of the English language"]. *Yaroslavl Pedagogical Bulletin. Psychological and pedagogical sciences*. 2011. № 2. Vol. II. pp 170–174. [in Russian]
8. Os'kina N. O. Stylistychna kompetentnist' maybutnikh uchyteliv kytays'koyi movy i literatury. [Stylistic competence of future teachers of Chinese language and literature]. *Aktual'ni problemy suchasnoyi filolohiyi ta metodyky vykladannya inozemnykh mov*: zb. nauk. pr. / za zah. red. A. A. Yumrukuz. Odessa: Mahistr, 2020. pp. 59–60. [in Ukrainian]
9. Lynnykova L. M. Formirovaniye stylistycheskoy kompetentsyy studentov natsional'nykh hrupp pedvuza v kurse "Sovremenny russky lyteraturnyy yazyk" [Formation of stylistic competence of students of national groups of pedagogical university in the course "Modern Russian literary language"]. Candidate's thesis. Moscow, 1995. 18 p. [in Russian]
10. Koryakyna A. N. Pedagogicheskiye usloviya formirovaniya stylistycheskoy kompetentsyy u starsheklassnykov yakutskoy shkoly [Pedagogical conditions for the formation of stylistic competence in high school students of the Yakut school]. Candidate's thesis. Yakutsk, 2008. URL: <http://www.dslib.net/obw-pedagogika/pedagogicheskie-uslovija-formirovanija-stilisticheskoy-kompetencii-u-starsheklassnikov.html> [in Russian]
11. Galskova, N. D., Gez, N. I. Teoriya obucheniya inostrannym yazykam: Lingvodidaktika i metodika: Ucheb. posobie [Theory of teaching foreign languages: Linguodidactics and methods: Textbook for students]. Moscow: Izdatelskiy tsentr "Akademiya" [in Russian].
12. Proekt T'yuninh – harmonizatsiya osvitykh struktur v Yevropi. Vnesok universitetiv u Bolons'kyy protses. [Tuning project – harmonization of educational structures in Europe. The contribution of universities to the Bologna Process]. 2006. URL: https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf [in Ukrainian]